

Vóór een veilig Nederland

SGP-visie op de bestrijding van het islamitisch terrorisme

Vóór een veilig Nederland

SGP-visie op de bestrijding van het islamitisch terrorisme

Juni 2015

Auteur: Lianne den Hartog

Colofon

SGP-fractie Tweede Kamer

Bezoekadres: Plein 2, 2500CR Den Haag

Postadres: Postbus 20018, 2500EA Den Haag

T: (070) 318 30 45

F: (070) 318 28 47

E: sgp@tweedekamer.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. ISIS in buiten- en binnenland	6
3. Samenwerking	10
4. De Veiligheidsorganisaties	13
5. Radicalisering	17
6. Weren van haatpredikers	19
7. Uitreizen voorkomen	22
8. Strafrechtelijk vervolgen	24
9. Het afnemen van het Nederlandschap	27
10. Bestuurlijke maatregelen	31
11. Aanbevelingen	33

1. Inleiding

Radicalen, word wijs! Zo luidt het pamflet van een ex-terrorist. Tien jaar geleden was Yehya Kaddouri een radicale moslim en werd hij veroordeeld wegens het voorbereiden van een aanslag. Nu leest hij verdraalde jongeren de les.¹

Terrorisme, jihadisme: termen die tegenwoordig niet meer vreemd zijn in onze samenleving. Bijna dagelijks zijn ze in het nieuws. Een aanslag in Parijs, een gijzeling in Sydney, een aanslag in Kopenhagen, een Japanner die levend verbrand wordt, journalisten die vermoord worden, christenen die onthoofd worden² en zo kunnen we nog wel even door gaan.

Is dat alleen van deze tijd? Nee, de terroristische dreiging is er al veel langer. Op 11 september 2001 werden de Twin Towers neergehaald bij een terroristische aanslag. Op 11 maart 2004 waren er terroristische bomaanslagen in Madrid en op 7 juli 2005 een terroristische aanslag in Londen. Al-Qaida wordt voor al deze aanslagen verantwoordelijk gehouden. Na de aanslag op de Twin Towers in 2001 veranderde het terrorismebeleid in heel Europa. Instellingen en organen gingen op Europees niveau nauwer samenwerken op het gebied van terrorisme. Ook werden er preventieve maatregelen genomen. EU-paspoorten werden aangepast en de toegang tot het krijgen van materialen waar wapens mee gemaakt kunnen worden, werd moeilijker. Ook werd gewerkt aan de beveiliging van belangrijke publieke plaatsen en kwam er in 2002 een Europees aanhoudingsbevel en een uitleveringsverdrag tussen EU-lidstaten.³ Dat de terroristische dreiging sinds 2013 hoger is heeft in grote mate te maken met de terroristische organisatie ISIS. ISIS komt voort uit verschillende groepen van Al-Qaida. Op de ontstaansgeschiedenis van ISIS zal later in de notitie nog worden ingegaan.

Het verschil tussen Al-Qaida en ISIS ligt vooral in het feit dat Al-Qaida zich vooral bevindt in islamitische landen terwijl ISIS ook netwerken heeft in een onze westerse samenleving. Zij roept terroristische organisaties actief op om

¹ Y. Kaddouri, 'Radicalen wordt wijs', *Volkskrant* 10 januari 2015.

² SGP, 'Een ongemakkelijke waarheid', SGP-beleidsnotitie december 2014.

³ Europa Nu, Antiterrorismebeleid, zie <http://www.europa-nu.nl/id/vh1alt8t1wvf/antiterrorismebeleid#p1>.

terroristische aanslagen te plegen in westerse landen. Dit geeft angst en onzekerheid in landen waar men zich normaal veilig voelt. Dit vereist daarom een andere aanpak dan tien jaar geleden. Juist de ex-terroristen als Yehya Kaddouri hebben we in deze strijd hard nodig.

Naast Al-Qaida en ISIS zijn er verschillende terroristische organisaties over de hele wereld actief. Voorbeelden zijn Jabhat Al-Nusra, Boko Haram en Hamas. ISIS en Boko Haram zijn momenteel de meest actieve terroristische organisaties. Boko Haram heeft zich recent aangesloten bij ISIS. Daarom zal in deze notitie vooral aandacht zijn voor de Islamitische Staat, die we in het vervolg ISIS zullen noemen, omdat deze staat niet door ons als zodanig erkend wordt.

Zoals al aangegeven, is ISIS niet alleen een probleem dat zich afspeelt in Syrië en Irak, maar ook in westerse landen zoals Nederland. Daarom vindt de SGP het van belang dat we hiervoor een duidelijk beleid hebben en dit beleid ook uitgevoerd en gehandhaafd wordt. In deze beleidsnotitie zullen verschillende mogelijkheden bekeken worden om terrorisme aan te pakken. Hierbij zal ook naar de juridische houdbaarheid van deze mogelijkheden gekeken worden en zal de SGP hierover een politiek standpunt innemen.

2. ISIS in buiten- en binnenland

Zoals al benoemd speelt het islamitische terrorisme zich niet alleen af in het buitenland, maar dringt het ook door in onze westerse samenleving. Omdat de strijd tegen islamitisch terrorisme van levensbelang is, pleit de SGP voor nieuwe wetgeving en meer mogelijkheden voor de aanpak van islamitisch terrorisme. Voordat deze nieuwe mogelijkheden uitgewerkt worden, wordt eerst gekeken naar de ontstaansgeschiedenis van ISIS en welke middelen al ingezet kunnen worden ter bestrijding van terrorisme in Nederland.

Ontstaansgeschiedenis ISIS

De Amerikaanse invasie in Irak in 2003 veranderde het machtsevenwicht in Irak. De soennieten van Saddam Hoessein raakte de macht kwijt aan de sjiitische meerderheid. Hoessein werd in december 2003 gearresteerd en zijn hele soennitische machtsbasis werd onttakeld. Leden van de Ba'athpartij en het complete Iraakse leger werden ontslagen. Ondertussen pleegde Al-Qaida in Irak honderden aanslagen, met duizenden doden. De Amerikanen wisten de opstand uiteindelijk neer te slaan met behulp van soennitische stammen in ruil voor de belofte dat zij hun politieke rechten terug zouden krijgen. Het omgekeerde gebeurde. Onder leiding van de sjiitische premier Al-Maliki werd de discriminatie van de soennieten alleen maar groter. De toch al gefrustreerde soennieten kwamen in opstand. De Irakees Abu Bakr Al Bagdadi kreeg na de dood van Zarqawi de leiding over de restanten van Al-Qaida in Irak. Hij veranderde de naam van de groep in ISIS, verlegde het strijdtoneel naar Syrië en brak met Al-Qaida in Irak. In Syrië groeide ISIS al snel uit tot sterkste van de honderden strijdgroepen die daar actief zijn. Inmiddels heeft de terreurgroep een Islamitische Staat gesticht in het oosten van Syrië en delen van Irak. Doel van deze staat is het invoeren van de sharia als wetgeving. Met de stichting van het kalifaat in 2014 is dit doel daar volbracht.⁴

ISIS in westerse landen

ISIS is op dit moment de grootste en machtigste soennitische extremistische groepering in Syrië en Irak. Het huidige conflict in Syrië trekt mensen aan uit de hele wereld die zich ook, deels, aansluiten bij ISIS. De totale huidige omvang is

⁴ Info.nu, de Islamitische Staat, zie <http://mens-en-samenleving.infonu.nl/internationaal/138140-is-de-islamitische-staat.html>.

daarmee op dit moment moeilijk vast te stellen. ISIS heeft een groot netwerk waarbij in veel landen cellen zitten die vanuit een centraal punt worden aangestuurd. Ook in Nederland en andere westerse landen zitten terroristische netwerken van ISIS. Zij steunen ISIS en vormen een ernstige bedreiging voor de gehele samenleving.

Er wordt dus lokaal in onder andere westerse landen geopereerd, maar er zijn ook veel mensen die naar Syrië of Irak (proberen te) gaan om daar hun broeders en zusters te helpen in de strijd. De redenen van het uitreizen lopen breed uiteen. Globaal zijn er twee motieven voor vertrek. Het eerste motief voor uitreizen is de maatschappelijke positie. Deze mensen voelen zich vaak niet thuis in de samenleving en zoeken een groep om bij te horen. Het andere motief voor radicalisering ligt puur in de ideologie. Deze groep is er van overtuigd dat de islam dit van hen vraagt. Bij deze groep heeft het niet met niveau te maken, deze mensen hebben genoeg maatschappelijke kansen en soms een hoog niveau. Het is puur de ideologie die hen drijft.⁵ Zij menen vaak dat zij pas een goede moslim zijn op moment dat zij meevechten in Syrië of Irak.

Wanneer terroristen niet uitreizen is het mogelijk dat zij in Nederland hun radicale ideeën uiten. Dit kan andere burgers in gevaar brengen. Ook terroristen die wel uitgereisd zijn maar terugkomen, vormen een ernstige bedreiging voor de openbare orde. Zij komen vaak getraumatiseerd terug en weten goed hoe zij met wapens om moeten gaan. Dit is een kleine groep maar vormt een groot risico voor de gehele samenleving.⁶

Dreigingsniveau Nederland

Om terrorisme in de gaten te houden werkt Nederland met dreigingsniveaus. Hiermee wordt aangegeven hoe hoog de dreiging van het terrorisme is. De Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (dit is sinds 1 maart 2013 Dick Schoof) bepaalt het dreigingsniveau aan de hand van informatie die zij achterhalen.

⁵ Rondetafelgesprek radicalisering, 25-2-2015.

⁶ Jaarverslag AIVD 2014, zie <https://www.aivd.nl/publicaties/aivd-publicaties/@3247/jaarverslag-aivd/>.

We kennen in ons land vier verschillende niveaus, namelijk: minimaal, beperkt, substantieel en kritiek. In de afgelopen jaren is het afwisselend beperkt of substantieel geweest. Sinds maart 2013 is het dreigingsniveau substantieel. Dit houdt in dat er in Nederland een reële kans is op een aanslag. Als we kijken naar de ontwikkelingen maakt dat duidelijk welke dreiging er uit gaat van de binnenlandse terroristische bewegingen in het Westen, ook in Nederland. Daarom is het de taak van de overheid om alles in het werk te stellen om aanslagen te voorkomen en onze democratie te beschermen.⁷

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben daarom het actieplan 'Integrale Aanpak Jihadisme' opgesteld. Dit is een overzicht van maatregelen en acties waarmee het islamitisch terrorisme bestreden kan worden. Het programma heeft drie doelen: het beschermen van de democratie en rechtsstaat, het bestrijden en verzwakken van de jihadistische beweging in Nederland en het wegnemen van de voedingsbodem voor radicalisering.⁸

Middelen ter bestrijding van terrorisme

In de wet zijn verschillende mogelijkheden opgenomen ter bestrijding van terrorisme. Zo kan bij deelname aan de terroristische strijd, het volgen van een terroristische training en het ronselen voor de gewapende strijd het strafrecht worden ingezet. Deze misdrijven zijn strafbaar gesteld in de artikelen van het Wetboek van Strafrecht. Daarnaast kent ons Wetboek van Strafrecht verschillende mogelijkheden om terugkeerders langdurig onder toezicht te stellen.

Ook worden uitreizigers die zich aansluiten bij een terroristische strijdgroepering geplaagd op de nationale terrorismelijst en is het mogelijk uitkeringen, financiële toeslagen en studiefinanciering te beëindigen. In geval van vermoedelijke uitreis wordt de directe omgeving gewaarschuwd. Bij uitreis waarbij minderjarigen betrokken zijn, wordt ook de kindbescherming ingeschakeld. Verder wordt er samengewerkt met de islamitische gemeenschap en worden onderwijsinstellingen ondersteund. Ook in wijken

⁷ Actueel dreigingsbeeld, zie <http://www.nctv.nl/onderwerpen/tb/dtn/actueeldreigingsniveau/>.

⁸ Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme.

wordt er soms extra bijstand verleend. Zo zijn wijkagenten bijvoorbeeld een belangrijke schakel in dit proces. Zij hebben namelijk veel zicht op wat er in de wijk gebeurt. Tenslotte ondersteunt het kabinet de lokale aanpak van terrorisme.⁹

In deze notitie is gekozen voor het begrip islamitisch terrorisme. Terrorismen wordt gedefinieerd als 'het uit ideologische motieven dreigen met of voorbereiden dan wel plegen van op mensen gericht ernstig geweld met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen, angst bij de bevolking op te roepen of politieke besluitvorming te beïnvloeden'. Bij islamitisch terrorisme is deze ideologie dus de radicale islam.

⁹ Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme.

3. Samenwerking

De SGP vindt voorzorgsmaatregelen erg belangrijk. Het is namelijk beter te voorkomen dan te genezen. Daarom is het belangrijk dat er goede samenwerkingsverbanden zijn. Er zijn verschillende organisaties en instellingen waarmee samengewerkt kan worden. In dit hoofdstuk worden verschillende van deze samenwerkingsverbanden besproken.

Samenwerken met de islamitische gemeenschap

Ook binnen de islamitische gemeenschap is islamitisch terrorisme een actueel onderwerp. Veel Nederlandse imams en moskeebestuurders zijn tegen uitreizen naar Syrië of Irak en zijn daarmee medestanders in de strijd tegen de extremisten. Daarom is het belangrijk dat zij betrokken worden in de aanpak van deze islamitische terroristen. Zij kunnen daarbij een belangrijke rol spelen. Islamitische terroristen, en zeker degenen die voornemens zijn om uit te reizen, krijgen vaak te weinig inhoudelijk tegenwicht. Zij baseren hun extremisme op bepaalde gedeelten van de Koran of op aansprekende opvattingen van bepaalde imams of sjeiks. Mensen vanuit de islamitische gemeenschap zijn daarbij beter dan een willekeurig ander in staat om hier inhoudelijk op in te gaan. Daarnaast kunnen zij het uitnodigingsbeleid aanscherpen. Er moet kritisch gekeken worden naar de gastsprekers en hun boodschap. Een klein vlammetje kan namelijk al een bosbrand veroorzaken. Ook kan een scherp beleid maatschappelijke onrust voorkomen. Tot slot kan de islamitische gemeenschap bepaalde gedragsveranderingen vroeg signaleren, waardoor sneller actie kan worden ondernomen.¹⁰

Samenwerken met onderwijsinstellingen

Onderwijs is een belangrijke schakel in het leven van kinderen en jongeren. Mede op deze plek worden zij gevormd. Daarom is het van belang dat onderwijsinstellingen hun verantwoordelijkheid kennen in de strijd tegen het islamitisch terrorisme. Ook zij kunnen soms in een vroeg stadium bepaalde gedragsveranderingen signaleren en hier op inspelen. De SGP vindt het wenselijk dat de (lokale) overheid regelmatig om de tafel gaat zitten met afgevaardigden uit het onderwijs. Dit is het meest effectief wanneer de

¹⁰ NCTV, 'Handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau'.

afgevaardigden uit verschillende lagen van het onderwijs komen. Leraren die dagelijks omgaan met hun eigen leerlingen zien en horen immers veel meer van de leerlingen dan het schoolbestuur. Daarnaast worden er binnenkort speciale trainingen voor docenten aangeboden. De SGP vindt de training voor docenten erg waardevol. Het is erg belangrijk dat zij toegerust worden om radicalisering in de klas tegen te gaan en antisemitisme bespreekbaar te maken.

Samenwerken met de gemeente

Samenwerken met gemeenten is essentieel. Gemeenten staan dicht bij de burger en zien meer van wat op lokaal niveau gebeurt. Zij staan vaak in contact met scholen, moskeeën, jongerenwerkers en wijkagenten. Vooral het driehoeksoverleg is belangrijk. Hierin zijn de burgemeester, een leidinggevende van de politie en een officier van justitie vertegenwoordigd. Op het gebied van terrorisme en terrorismebestrijding zijn zij het lokaal bevoegd gezag. Informatie over personen die problemen veroorzaken wordt in dit driehoeksoverleg gedeeld en er wordt nagedacht over de aanpak hiervan. Een casusgerichte aanpak is vaak beter en effectiever dan een algemene aanpak.¹¹ Daarom vindt de SGP het erg belangrijk dat er goed wordt samengewerkt met de gemeenten en in de gemeenten.

Internationale samenwerking

De SGP hecht daarnaast veel waarde aan internationale samenwerking. Hieronder een kort overzicht van de internationale samenwerkingsverbanden waarin Nederland vertegenwoordigd is.

Nederland is actief in de EU-Kopgroep jihadgangers. Een EU-kopgroep is een nauwere samenwerking tussen bepaalde lidstaten van de Europese Unie. In de EU-Kopgroep jihadgangers zijn acht EU-landen vertegenwoordigd, waarmee de Minister van Veiligheid en Justitie regelmatig overlegt over uitreizigers. Deze Kopgroep heeft onlangs een actieplan opgesteld. De kern van dit plan is om informatie over uitreizigers te delen met andere Europese landen.

¹¹ NCTV, 'Handreiking aanpak van radicalisering en terrorismebestrijding op lokaal niveau'.

Nederland is lid van het Global Counterterrorism Forum (GCTF). Het GCTF is een platform dat bestaat uit 29 landen en de EU die zich gezamenlijk inzetten voor de verbetering van de wereldwijde samenwerking op het gebied van terrorismebestrijding. Het Forum richt zich vooral op thema's als deradicalisering en het versterken van de rechtsstaat en het rechtssysteem. Nederland en Marokko zitten samen de werkgroep 'foreign terrorist fighters' voor, die tot doel heeft om personen die naar conflictgebieden reizen om daar te vechten tegen te houden. De goede samenwerking tussen deze landen op het gebied van terrorismebestrijding heeft ertoe geleid dat Nederland en Marokko vanaf 2015 samen co-voorzitter van het Forum worden en leiding gaan geven aan GCTF.¹² Daarnaast heeft de AIVD op het gebied van uitreis naar en terugkeer uit Syrië en Irak internationaal een voortrekkersrol binnen de Europese Counter Terrorism Group. Deze groep geeft dreigingsanalyses aan beleidsmakers van de EU en biedt een vorm van samenwerking.

Ten slotte neemt Nederland deel aan de internationale coalitie tegen ISIS. De Verenigde Staten leiden de coalitie, die officieel 'Global Coalition to Counter ISIL' heet. De coalitie bestaat uit ruim zestig Arabische en Westerse landen. Alleen het Iraakse leger en de Koerdische strijders vechten momenteel op de grond. Andere landen voeren luchtaanvallen uit. In Syrië werken de Amerikanen vooral samen met Arabische landen en in Irak met Westerse landen. Ook zijn er landen die in de regio vooral humanitaire hulp bieden aan slachtoffers van ISIS.¹³ Er zijn op moment van schrijven zes Nederlandse F-16's die luchtaanvallen uitvoeren in Irak. Aan de vechtmissie nemen 380 Nederlandse militairen deel, waarvan 130 voor het trainingsdeel. De SGP is voorstander van deelname aan de coalitie tegen ISIS. Zij is van mening dat de strijd zo effectief mogelijk gevoerd moet worden, ook als dat zou betekenen dat we moeten ingrijpen in Syrië

De roodgekleurde landen maken deel uit van de coalitie tegen ISIS.

¹² Rijksoverheid, 'Nederland en Marokko gaan Global Counter Terrorism Forum leiden', zie

<http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2015/05/11/nederland-en-marokko-gaan-global-counter-terrorism-forum-leiden.html>.

¹³ 'Wat doet de coalitie tegen IS?' NOS 3 december 2014, zie <http://nos.nl/artikel/2006928-wat-doet-de-coalitie-tegen-is.html>.

4. De veiligheidsorganisaties

Naast samenwerking met maatschappelijke organisaties vindt de SGP ook de veiligheidsorganisaties van groot belang. Hierbij valt te denken aan de AIVD, het Openbaar Ministerie en de politie. In deze paragraaf worden de bevoegdheden van deze veiligheidsorganisaties inzake islamitisch terrorisme bekeken.

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) zet zich in voor onze nationale veiligheid. Zij doet onderzoek naar actuele dreigingen en risico's. Eén van de taken van de AIVD is terrorismebestrijding. De meeste inlichtingen hierover komen bij de AIVD binnen. Deze inlichtingen, ook wel ambtsberichten genoemd, vormen vaak de aanleiding voor een strafrechtelijk onderzoek.

Bevoegdheden

De inlichtingen- en veiligheidsdiensten hebben bijzondere bevoegdheden gekregen om de dreiging in kaart te brengen. Deze staan in de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2002. Welke bevoegdheden heeft de AIVD in de strijd tegen het islamitisch terrorisme? Allereerst kunnen zij mensen volgen en observeren en daarbij observatie- en registratiemiddelen inzetten. Ook kunnen zij (rechts)personen inzetten om gegevens te verzamelen. De AIVD heeft de bevoegdheid woningen en andere besloten plaatsen en voorwerpen te doorzoeken. Zij mogen onder andere brieven, e-mails en andere geadresseerde zendingen openen en de inhoud van computers bekijken. Ook het tappen, ontvangen, opnemen en afluisteren van gesprekken, telecommunicatie of andere vormen van communicatie is toegestaan.

Voor deze bijzondere inlichtingenmiddelen geldt echter wel dat ze alleen mogen worden ingezet als het strikt noodzakelijk is voor de taakuitvoering van de dienst. Hierbij wordt gekeken naar de eisen van proportionaliteit (het middel moet het doel rechtvaardigen) en subsidiariteit (er is geen minder zwaar middel om het doel te bereiken). Deze bevoegdheden mogen niet langer dan noodzakelijk worden ingezet. Voor bevoegdheden die diep ingrijpen in iemands privacy, zoals afluisteren, is toestemming van de Minister van

Binnenlandse Zaken nodig. Voor andere, minder ingrijpende bevoegdheden, is toestemming van het hoofd van de AIVD nodig.

De SGP vindt het een goede zaak dat de AIVD veel bevoegdheden heeft om haar werk inzake bestrijding van het islamitisch terrorisme goed te kunnen uitvoeren, maar pleit voor nog meer bevoegdheden voor de AIVD. Met name bepaalde bevoegdheden om op internet nog meer inlichtingen te verzamelen. De SGP steunt de gedachte om de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten zo goed mogelijk techniekneutraal te maken en onafhankelijk van het medium dat gebruikt wordt. Daarnaast vindt de SGP dat er kritisch in de gaten moet worden gehouden of er meer geld nodig is voor de veiligheidsdiensten. Er is de afgelopen jaren flink bezuinigd op de inlichtingendiensten. Daar heeft de kwaliteit van het werk fors onder geleden. Veel expertise is verloren gegaan. Afgelopen maanden is er weer meer geïnvesteerd hierin, maar nog niet voldoende.¹⁴ Teruggekeerde uitreizigers in de gaten houden kost veel geld en capaciteit en daarvoor moet genoeg mankracht vrijgemaakt worden. Tenslotte vraagt de SGP aandacht voor de afstemming van de AIVD met buitenlandse inlichtingendiensten. Een goede afstemming tussen verschillende inlichtingendiensten is noodzakelijk.

Het Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie (OM) is de enige instantie in Nederland die verdachten voor de strafrechter kan brengen. Als er een ambtsbericht of een andere aanwijzing binnenkomt, begint het werk voor het Openbaar Ministerie. Er start een onderzoek, dat geleid wordt door de officier van justitie. Ook een melding van bijvoorbeeld een wijkagent of een familielid kan aanleiding zijn voor een onderzoek. Soms is het nodig om direct in te grijpen en moet daarbij het strafrecht eerder ingezet worden. Hiertoe zal het OM de politie dan de opdracht geven. Dit kan echter wel tot gevolg hebben dat deze persoon ook weer eerder vrijgelaten moet worden, omdat er te weinig bewijs is voor vervolging.

Uiteindelijk draait het allemaal om het bewijs. Als er geen bewijs is, kan er geen veroordeling plaatsvinden waardoor de betreffende persoon weer op vrije

¹⁴ Algemene Rekenkamer, rapport bij de Nationale verklaring 2015, 20 mei 2015 zie http://www.rekenkamer.nl/Publicaties/Onderzoeksrapporten/Introducties/2015/05/Rapport_bij_de_Nationale_verklaring_2015.

voeten komt. Soms is de grens moeilijk te bepalen waardoor het bewijs moeilijk rond te krijgen is. Je mag namelijk wel gaan wonen in het gebied waar ISIS de macht in handen heeft, maar meestrijden mag niet. Dit betekent dat er bewijs moet zijn dat iemand deelgenomen heeft aan de strijd. Uitreizen alleen is niet voldoende voor een veroordeling. Dit hebben we gezien in de Arnhemse zaak waarin twee mannen, die onderweg waren naar Syrië, vrijgesproken werden omdat niet bewezen kon worden dat zij wilden deelnemen aan de gewapende strijd. De aanwezigheid van 15.000 euro, bivakmutsen, gevechtsskleding, walkietalkies en zonnecelopladers vormde volgens de rechter niet voldoende bewijs.¹⁵

Bevoegdheden

Het OM heeft een belangrijke rol in de strijd tegen islamitisch terrorisme. Zij spoort op, vervolgt en eist de straf bij de rechter. De rechter moet het doen met het bewijsmateriaal dat het OM aanlevert. Daarom is het van groot belang dat het OM voldoende bevoegdheden heeft om een goed onderzoek uit te kunnen voeren en het bewijs te kunnen verzamelen. In het Wetboek van Strafvordering staan speciale bevoegdheden voor het opsporen van terroristische misdrijven.

De SGP heeft de indruk dat de wettelijke bevoegdheden van het OM voldoende zijn. Wel is door bezuinigingen de onderzoekscapaciteit beperkt. De SGP pleit er daarom voor dat het OM meer budget krijgt voor de aanpak van terroristen. Het volgen, opsporen en vervolgen van terroristen is erg arbeidsintensief. Het heeft geen nut om de AIVD of politie meer geld te geven, als de vervolgstappen (het opsporen en vervolgen) niet voldoende kunnen worden uitgevoerd door gebrek aan geld en capaciteit bij het OM.

¹⁵ Rb. Arnhem 9 februari 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:756.

De politie

Politie en OM voeren samen het opsporingsonderzoek uit. De officier van justitie geeft leiding aan het onderzoek. Voor de politie gelden de opsporingsbevoegdheden zoals beschreven in het Wetboek van Strafvordering. De politie probeert ook te signaleren of iemand radicaliseert en neemt daarnaast beveiligingsmaatregelen om personen, instanties en andere mogelijke doelwitten te beschermen.

Ook de wijkagenten hebben een belangrijke functie bij terrorismebestrijding. Omdat zij in eigen vaste wijk aanwezig zijn, kennen zij vaak de inwoners van deze wijk en kunnen zij snel en effectief reageren. Zij kunnen informatie delen met de politie, de gemeente en maatschappelijke organisaties. Zo werd er in Rotterdam een man opgepakt die vermoedelijk uit wilde reizen naar Syrië. De wijkagent had er lucht van gekregen dat de man geradicaliseerd zou zijn.¹⁶

Helaas staat juist het werk van de wijkagent onder druk. Mensen volgen en extra bescherming geven aan bepaalde personen en objecten, kost veel capaciteit. Vaak worden deze mankrachten uit de wijken gehaald. Hierdoor is de wijkagent niet vertegenwoordigd in de wijk, waardoor er minder zicht is op deze wijk.

De SGP vindt het erg belangrijk dat wijkagenten hun eigen werk kunnen blijven doen. Het mag beslist niet zo zijn dat wijkagenten uit hun wijk gehaald worden om regulier politiewerk te doen. Daarom wil de SGP dat er meer geld en mankracht vrijgemaakt wordt voor de politie, zodat zij voldoende capaciteit heeft om haar werk goed uit te kunnen voeren. Helemaal nu er sprake is van een verhoogde dreiging, is het erg belangrijk dat er genoeg blauw op straat en in de wijk is! Daarnaast vindt de SGP het koppelen van een wijkagent aan een school pas noodzakelijk wanneer iets dreigt te escaleren. Het is echter niet verkeerd als de wijkagent van de wijk waar de school staat, wat meer aandacht gaat besteden aan de scholen in de wijk.

¹⁶ 'Rotterdammer verdacht van jihadisme', *RTV Rijnmond* 6 november 2014, zie <http://www.rijnmond.nl/nieuws/06-11-2014/rotterdammer-verdacht-van-jihadisme>.

5. Radicalisering

Radicaliseren is een proces. Er zijn twee verschillende radicaliseringsprocessen. Van het eerste radicaliseringsproces gaat een dreiging uit voor onze democratische rechtstaat. Deze groep vindt het geen probleem om geweld te gebruiken om hun doel te bereiken. Hier vallen terroristen onder. Het tweede radicaliseringsproces wil hetzelfde, namelijk het stichten van een Islamitische Staat, maar gebruikt hiervoor geen of minder geweld. Deze groep vormt een veel minder grote bedreiging voor onze samenleving.¹⁷

Radicalisering begint doorgaans bij een zoekend individu, tussen de 15 en 25 jaar oud. Zij ontwikkelen een bepaalde vorm van onvrede, omdat ze bewust worden dat geloofsgenoten elders in de wereld aangevallen worden. Dit beeld wordt versterkt door het (selectief) volgen van de media. Ze ontmoeten leider figuren (rondselaars) die hun woede onder woorden brengen en oorzaken aanwijzen. Zij vertellen hun volgelingen dat het geen zin meer heeft om in discussie te gaan, omdat de kloof met andersdenkenden toch niet kan worden overbrugd. Vaak probeert een radicale groep de rol van familie over te nemen. Nadat is gebroken met familie en vrienden, voelen radicaliserende moslims zich uitverkoren, sterker en moreel beter dan de buitenwereld. Zij hebben het idee dat ze in een oorlogssituatie zitten waarin geweld geoorloofd is en hebben nog maar één doel: het daadwerkelijk plegen van een aanslag waarmee ze hun ultieme toewijding aan Allah kunnen tonen.¹⁸ Tegen radicalisering is strafrechtelijk gezien weinig te doen. Zolang er geen strafbare feiten worden gepleegd, kan dit proces alleen sociaal beïnvloed worden. Daarom is het belangrijk jongeren er bij te blijven betrekken en hen een doel te geven in hun leven. Dit kan bijvoorbeeld door onderwijs, werk of een maatschappelijke betrokkenheid.

¹⁷ Radicalisering en Rekrutering, zie <https://www.nctv.nl/onderwerpen/tb/watisterrorisme/>.

¹⁸ N. Sterkenburg, M. Steketeë & E. Vrijzen, 'De feiten bij de volgende aanslag', *Elsevier* 24 januari 2015.

Terroristische propaganda

Propaganda vergroot de aantrekkingskracht van ISIS. ISIS maakt gebruik van allerlei moderne technieken. Propaganda is een communicatietechniek die erop gericht is om mensen te werven voor of overtuigen van een bepaalde ideologie of opvatting. Terroristische propaganda probeert mensen te werven voor de terroristische strijd en te overtuigen van de noodzaak hiervan. Terroristische propaganda zie je vooral veel terug op sociale media.

Het actieprogramma 'Integrale Aanpak Jihadisme' draagt hiervoor nieuwe mogelijke maatregelen aan. Eén van deze maatregelen is het verstoren van de activiteiten van verspreiders van terroristische propaganda. Hierbij worden verspreiders van deze propaganda opgespoord en deze informatie gedeeld met de verantwoordelijke instanties (zoals partijen in het lokale casusoverleg) en relevante dienstverleners.

Daarnaast wordt bezien of haatzaaiers kunnen worden geweerd uit lokale risicogebieden. Screening kan plaatsvinden op grond van veroordelingen of op basis van politieregistraties ten aanzien van haatzaaien, oproepen tot geweld en andere strafrechtelijke veroordelingen. Tevens is het mogelijk dat degene die propaganda verspreiden op de nationale terrorismelijst geplaatst worden.

De SGP vindt het goed dat er zoveel maatregelen zijn voorgesteld en getroffen voor het bestrijden van het voeren van terroristische propaganda. De SGP is echter wel van mening dat verheerlijken van geweld ook uitdrukkelijk strafbaar gesteld moet worden. Hoewel dit vaak al via de strafbepalingen van haatzaaien en opruiing aangepakt kan worden, hecht de SGP grote waarde aan een uitdrukkelijke strafbaarstelling. Veiligheid is een groot goed in ons land en voor onze democratie. Daarom is het van belang dat aanmoedigen en verheerlijken van geweld op generlei wijze invloed hebben op de veiligheid. Ook het vertonen en verkopen van vlaggen van ISIS en Al-Qaida moet hierbij verboden worden. Dit verheerlijkt het geweld van deze terroristische organisaties immers ook.

6. Weren van haatpredikers

“Burgemeester Annemarie Jorritsma van Almere moet alles in het werk stellen om „de komst van onverdraagzame, salafistische predikers te voorkomen". Dat vindt een meerderheid van de gemeenteraad van Almere. De raad vindt dat de komst van de bewuste predikers en ronselaars een bedreiging vormt voor „de eenheid van de Almeerse samenleving". Het uitnodigen van dat soort figuren door moskeeën noemt de raad onacceptabel.”¹⁹

Haatpredikers: steeds vaker zijn ze in het nieuws. Moskeeën nodigen soms omstreden sprekers uit waardoor er maatschappelijke onrust ontstaat. Hoe komen zij Nederland binnen, en kan de overheid hen tegenhouden?

Personen zonder de Nederlandse nationaliteit kunnen op verschillende manier rechtmatig in Nederland verblijven. Zo kunnen burgers uit andere Europese landen Nederland binnen komen en hier verblijven, door het vrije verkeer van personen in Europa. Daarnaast worden er ook visa en verblijfsvergunningen afgegeven aan personen van buiten het Schengengebied en de EU. Dit kan in sommige gevallen praktisch en goed zijn, maar brengt ook problemen met zich mee. Niet alleen mensen met goede bedoelingen, maar ook bijvoorbeeld haatpredikers kunnen hierdoor gemakkelijk Nederland binnenkomen.

Deze situatie doet zich regelmatig voor. Drie imams die zouden spreken op een gala in Rijswijk in maart 2015, kregen een visum. Er kwam echter veel weerstand uit de samenleving, waardoor het visum weer werd ingetrokken.²⁰ Ook in Utrecht en Eindhoven waren omstreden predikers uitgenodigd. De SGP heeft over de komst van deze predikers ook vragen gesteld aan de regering.²¹ Nederland heeft de mogelijkheid om een visumaanvraag te weigeren als de visumaanvrager een bedreiging vormt voor de openbare orde, nationale veiligheid of internationale veiligheid. Ook kan Nederland het visum intrekken als er volgens nieuwe informatie of nieuwe omstandigheden toch sprake blijkt te zijn van een bedreiging voor veiligheid.

¹⁹ E. Isitman, 'Benefiet met antisemitische sjeik in Almere is niet te stoppen', *Elsevier* 29 mei 2015.

²⁰ 'Koenders trekt visum haatimams in', *De Telegraaf* 17 februari 2015.

²¹ *Aanhangsel handelingen II*, 2014/15, 17 754 nr. 2252 en zie www.sgp.nl.
Aanhangsel handelingen II, 2014/15, 07 662 nr. 1558 en zie www.sgp.nl.

Er kan echter ook door een ander Europees land een visum zijn verstrekt waarmee desbetreffend persoon ook vrij in Nederland kan reizen en verblijven. Dit is een Schengenvisum. Sinds 1992 is er sprake van een zogenaamd Schengengebied. Dit is een gebied van inmiddels 26 Europese landen die in een verdrag hebben vastgelegd dat er geen controle meer plaatsvindt aan de binnengrenzen van dit gebied. Dit visum geeft recht om door het hele Schengengebied te reizen en te verblijven zonder telkens een nieuw visum aan te hoeven vragen. Dat betekent echter ook dat wanneer een ander land dat behoort tot het Schengengebied een visum verstrekt aan bijvoorbeeld een haatprediker, deze dus vrij naar Nederland kan komen. Als Nederland van mening is dat een bepaald persoon, met visum verstrekt door een ander land, volgens de Schengenvoorwaarden geen visum zou mogen hebben, kan zij het uitgifteland vragen dit visum in te trekken. Wanneer diegene zich al op Nederlands grondgebied bevindt, kan Nederland zelf het visum intrekken.

Een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning kan worden afgewezen indien de vreemdeling een gevaar vormt voor de openbare orde of nationale veiligheid. Ook kan een verblijfsvergunning, om dezelfde reden, worden ingetrokken. Een verblijfsvergunning die door een ander land is verstrekt kan niet worden ingetrokken door Nederland. De Nederlandse rechtsmacht strekt daar niet toe uit, omdat een persoon met een verblijfsvergunning niet zomaar toegang heeft tot andere landen, waarvan bij het Schengenvisum wel sprake is.²²

Tenslotte kan zich de situatie voordoen dat bijvoorbeeld een haatprediker een Belgische nationaliteit heeft. In dat geval kan deze persoon, door het vrije verkeer van personen binnen de EU, te allen tijde Nederland in en hier verblijven. Weigering van EU-burgers kan alleen als het gedrag een actuele, werkelijke en voldoende ernstige bedreiging vormt voor een fundamenteel belang van de samenleving. Motiveringen die los staan van het individuele geval of die verband houden met algemene preventieve redenen mogen niet worden aangevoerd.

²² *Aanhangsel handelingen II*, 2014/15, 07 933 nr. 2589.

De reden van weigering of intrekking van een visum of verblijfsvergunning is veel ruimer geformuleerd dan de reden van weigering van een EU-burger. Bij de weigering of intrekking van een visum is een bedreiging voor de openbare orde of nationale veiligheid vereist. Bij de weigering van een EU-burger is een actueel, werkelijk en voldoende ernstige bedreiging van een fundamenteel belang van de samenleving nodig. De SGP is van mening dat deze formuleringen niet van elkaar moeten verschillen. Er kan in geen geval geaccepteerd worden dat haatpredikers hun radicale boodschap kunnen verspreiden in Nederland. Daarbij maakt het niet uit of ze vanuit een visumplichtig land of vanuit een ander Europees land komen.

7. Uitreizen voorkomen

Wanneer iemand radicaliseert kan het zijn dat hij of zij uit wil reizen naar bijvoorbeeld Syrië of Irak om daar deel te nemen aan de gewapende strijd. Zodra iemand deelneemt aan een terroristische organisatie kan hij strafrechtelijk vervolgd worden. Soms kan echter een uitreis ook voorkomen worden, wanneer de radicalisering op tijd wordt opgemerkt. Over deze gevallen gaat dit hoofdstuk.

Uitreizen kan op verschillende manieren worden tegengegaan. Allereerst wordt desbetreffend persoon gewaarschuwd door bijvoorbeeld de burgemeester. De burgemeester zal het gesprek aangaan met deze voornemende uitreiziger en de motieven van deze persoon proberen te achterhalen. Wanneer dit niet voldoende werkt, en desbetreffend persoon nog steeds probeert uit te reizen, zal er strafrechtelijk ingegrepen worden. De potentiële uitreiziger wordt als verdachte aangehouden en er wordt een strafrechtelijk onderzoek gestart. Hierbij wordt onderzocht of deze uitreiziger van plan was om terroristische misdrijven, of strafbare feiten die daarmee in verband staan te begaan. Als de uitreiziger al op weg is krijgt de Koninklijke Marechaussee de opdracht deze persoon bij grenscontrole aan te houden. Ook wordt de directe omgeving van betrokkene gewaarschuwd door de burgemeester met als doel de uitreis te voorkomen. Wanneer er minderjarigen bij betrokken zijn wordt de kindbescherming ingeschakeld.²³

Daarnaast kunnen, wanneer er gegronde vermoedens van uitreis bestaan, paspoorten vervallen worden verklaard. Hiervoor moet wel het vermoeden bestaan dat iemand in het buitenland handelingen zal verrichten die een bedreiging vormen voor Nederland. In de periode december 2013 tot april 2015 zijn er ongeveer 65 paspoorten vervallen verklaard. Het gaat hierbij om paspoorten van mensen die al zijn uitgereisd maar vooral van mensen van wie er gegronde vermoedens bestaan dat ze zullen uitreizen. Wanneer de gegronde vermoedens voor uitreis niet meer bestaan, wordt de signalering opgeheven. Dit is inmiddels in tien gevallen gebeurd.²⁴

²³ 'Kabinet verstrekt integrale aanpak jihadisme en radicalisering', Rijksoverheid 28 augustus 2014, <http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2014/08/29/kabinet-versterkt-integrale-aanpak-jihadisme-en-radicalisering.html>.

²⁴ Tweede voortgangsrapportage Actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme, *Kamerstukken II*, 2014/15 29 754, nr. 309.

Tot slot kan het reizen met een Nederlandse identiteitskaart buiten de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte (IJsland, Noorwegen en Liechtenstein) onmogelijk gemaakt worden door een uitreisverbod voor betrokkene wiens paspoort om deze redenen is geweigerd of vervallen verklaard.

De SGP is voorstander van de maatregel om een paspoort, bij redelijke vermoedens van uitreis, in te trekken, zolang deze vermoedens van uitreis bestaan. Ook is zij voorstander van het onmogelijk maken van reizen met identiteitskaart buiten de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte bij redelijke vermoedens van uitreis naar Syrië of Irak. Op deze manier kan het uitreizen worden tegengegaan en de eventuele schade aangericht door terugkeerders zoveel mogelijk worden beperkt.

8. Strafrechtelijk vervolgen

Ronselen, deelname aan een terroristische organisatie, het volgen van een terroristische training en het verschaffen van middelen of inlichtingen tot het plegen van een terroristisch misdrijf zijn strafbaar gesteld in de artikelen 205, 134a en 140a van het Wetboek van Strafrecht.

Ronselen is bij wet verboden. Artikel 205 van het Wetboek van Strafrecht verbiedt het om, zonder toestemming van de Koning, iemand voor vreemde krijgsmacht of de gewapende strijd te werven. Hier kan tot vier jaar gevangenisstraf voor opgelegd worden. Het derde lid van dit artikel zegt echter dat wanneer het werven is bedoeld voor het plegen van een terroristisch misdrijf de straf nog met één derde verhoogd kan worden. De maximale gevangenisstraf voor het ronselen voor een terroristisch misdrijf is dus vijf jaar en vier maanden.

Artikel 134a van het Wetboek van Strafrecht verbiedt niet alleen het deelnemen en meewerken aan een training voor terrorisme, maar ook het verschaffen van gelegenheid, middelen of inlichtingen tot het plegen van een terroristisch misdrijf dan wel de voorbereiding of vergemakkelijking van een terroristisch misdrijf. Hiervoor kan tot acht jaar gevangenisstraf of een boete van de vijfde categorie opgelegd worden.

Artikel 140a zegt dat bij deelname aan een organisatie die tot oogmerk het plegen van terroristische misdrijven heeft, een straf kan worden opgelegd van hooguit vijftien jaar gevangenisstraf of een geldboete van de vijfde categorie. Voor oprichters, leiders of bestuurders van zo'n organisatie kan er echter hoger gestraft worden, tot een levenslange gevangenisstraf toe. Tot slot zegt de wet dat onder deelname ook wordt begrepen het verlenen van geldelijke of andere stoffelijke steun dan wel het werven van gelden of personen voor een terroristische organisatie.

Niet alleen terugkeerders uit Syrië of Irak kunnen worden vervolgd op grond van artikel 140a Wetboek van Strafrecht, maar ook mensen die zich in Nederland aansluiten bij een terroristische organisatie. Zelfs terroristen die nog

verblijven in Syrië of Irak kunnen bij verstek veroordeeld worden als zij in Nederland deel uitmaken of uitmaakten van een terroristische organisatie. Wanneer zij terugkeren naar Nederland zullen zij gelijk de opgelegde straf krijgen. Hierbij wordt de kans dat men niet terugkeert wel groter.

Er zijn verschillende mogelijkheden om terugkeerders langdurig onder toezicht te stellen. De rechter kan voorwaardelijke gevangenisstraffen opleggen, waarbij een veroordeelde zich in de proeftijd moet houden aan specifieke voorwaarden. Als de rechter een gevangenisstraf heeft opgelegd van meer dan een jaar, kunnen ook voorwaarden opgelegd worden voor de voorwaardelijke invrijheidstelling. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan deelname aan een deradicaliseringsprogramma. De voorwaarden mogen echter nooit in strijd zijn met godsdienst of levensovertuiging. Aan deze bijzondere voorwaarden kan ook elektronisch toezicht worden verbonden.

Tot slot kan bij veroordeling van een aantal terroristische misdrijven de rechter als bijkomende straf ontzetting uit het kiesrecht opleggen. Hierbij moet gedacht worden aan een opzettelijke aanslag, of een aanslag met de dood als gevolg tegen de Koning, diens echtgenoot, de Staten-Generaal, de regering, de ministerraad of het hoofd van een bevriende staat. Ook bij een aanslag op het Rijk om het Rijk onder vreemde heerschappij te brengen of met het oogmerk de grondwettige regeringsvorm te vernietigen is ontzetting van kiesrecht mogelijk. Bij andere terroristische misdrijven heeft de rechter deze bevoegdheid niet. De Kiesraad kwam op 18 juni 2015 met een voorstel om ook voor andere terroristische misdrijven ontzetting van het kiesrecht mogelijk te maken. Het is namelijk niet logisch en wenselijk dat een persoon die een terroristisch misdrijf heeft gepleegd en waarvan het Nederlanderschap niet wordt ingetrokken omdat hij maar één nationaliteit heeft, het kiesrecht behoudt. Bij het vervallen van de nationaliteit, vervalt dit voorrecht namelijk ook.²⁵

De SGP vindt dat islamitisch terroristen die nog in Syrië of Irak verblijven maar wel verdacht worden van het deelnemen aan een terroristische organisatie, bij verstek moeten worden vervolgd en berecht. Wanneer zij terugkeren naar

²⁵ Kiesraad, 'Strafbepalingen in het verkiezingsproces. Ontstaan, functioneren en toekomst'.

Nederland kan de straf die hen opgelegd is direct ingaan. Dit voorkomt dat ze onnodig langer blijven rondlopen en een bedreiging voor de samenleving blijven vormen. Ook staat de SGP achter de mogelijkheid specifieke voorwaarden te stellen bij een voorwaardelijke gevangenisstraf of een voorwaardelijke invrijheidstelling. Deze voorwaarden mogen echter geen vervanging worden voor een (gevangenis)straf, maar dienen ter ondersteuning van een goede terugkeer in de maatschappij. Tot slot is de SGP van mening dat voor alle terroristische misdrijven ontzetting van het kiesrecht mogelijk moet worden. Hiervoor is dus uitbreiding van de ontzetting uit het kiesrecht nodig, zoals de Kiesraad heeft voorgesteld.

Artikel 134a Wetboek van Strafrecht

Hij die zich of een ander opzettelijk gelegenheid, middelen of inlichtingen verschaft of tracht te verschaffen tot het plegen van een terroristisch misdrijf dan wel een misdrijf ter **voorbereiding of vergemakkelijking van een terroristisch misdrijf**, dan wel zich kennis of vaardigheden daartoe verwerft of een ander bijbrengt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste acht jaren of geldboete van de vijfde categorie.

Artikel 140a Wetboek van Strafrecht

1 Deelneming aan een organisatie die tot **oogmerk** heeft het plegen van **terroristische misdrijven**, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren of geldboete van de vijfde categorie.

2 Oprichters, leiders of bestuurders worden gestraft met levenslange gevangenisstraf of tijdelijke van ten hoogste dertig jaren of geldboete van de vijfde categorie.

3 Het vierde lid van artikel 140 is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 205 Wetboek van Strafrecht

1 Hij die, zonder toestemming van de Koning, iemand voor vreemde krijgsmacht of gewapende strijd **werft**, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van vijfde categorie.

2 Indien de schuldige een van de strafbare feiten, omschreven in het eerste lid, in zijn beroep begaat, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet.

3 Indien de gewapende strijd waarvoor wordt geworven, het plegen van een terroristisch misdrijf inhoudt, wordt de gevangenisstraf, gesteld op het in het eerste lid omschreven feit, met een derde verhoogd.

9. Het afnemen van het Nederlanderschap

De mogelijkheid van het afnemen van de nationaliteit staat door uitreizigers volop in de belangstelling. Het afnemen van de nationaliteit is geen lichte maatregel. Het hebben van de Nederlandse nationaliteit is een voorrecht. Als Nederlander heb je bijvoorbeeld recht op onderdak, recht op godsdienst of levensovertuiging maar ook recht op financiële toelagen en uitkeringen. Naast vele rechten brengt het Nederlanderschap ook plichten met zich mee. Zo wordt van een Nederlander verwacht dat hij of zij zich houdt aan de (Grond)wet en trouw blijft aan Nederland. Wanneer iemand deelneemt aan de terroristische strijd of in vreemde krijgsmacht treedt, is dat in strijd met zijn plichten en is hij, wat de SGP betreft, het Nederlanderschap niet meer waardig.

In artikel 14 lid 2 van de Rijkswet op het Nederlanderschap wordt opgesomd wanneer de minister kan beslissen het Nederlanderschap in te trekken. Misdrijven tegen de staat vormen daar bijvoorbeeld een aanleiding voor. Ook een terroristisch misdrijf als bedoeld in artikel 83 van het Wetboek van Strafrecht kan reden zijn voor het afnemen van het Nederlanderschap. Hierbij valt te denken aan terroristische aanslagen, maar ook aan het opzettelijk brandstichten of een overstroming veroorzaken met terroristisch oogmerk. Artikel 15 onder e van de Rijkswet op het Nederlanderschap zegt dat het Nederlanderschap van een meerderjarige automatisch verloren gaat indien hij zich vrijwillig in vreemde krijgsmacht begeeft van een staat die betrokken is bij gevechtshandelingen tegen het Koninkrijk. In dezelfde wet staat dat verlies van Nederlanderschap niet plaats kan vinden wanneer stateloosheid daarvan het gevolg zal zijn, tenzij eerder genoemde reden van bedrog of valse informatie.

Er zijn dus verschillende redenen waarom het Nederlanderschap kan worden ingetrokken. Deze mogelijkheden passen binnen de kaders van Europese en internationale verdragen, zoals het Europees Verdrag inzake Nationaliteit (EVN). Het EVN biedt bijvoorbeeld de ruimte om de nationaliteit van rechtswege te laten vervallen bij gedrag dat de belangen van de staat ernstig kan schaden of als iemand vrijwillig in vreemde krijgsmacht treedt. Het derde lid van dit artikel bepaalt echter dat dit niet mag als de betrokken persoon daardoor stateloos zal worden, tenzij de verkrijging van de nationaliteit

gebaseerd is op een aan de verkrijger toe te schrijven bedrieglijk gedrag, valse informatie of verzwijging van relevante feiten.

Er zijn momenteel twee wetsvoorstellen over dit thema aan de orde. Het eerste wetsvoorstel gaat over artikel 134a van het Wetboek van Strafrecht. Dit artikel stelt hulp bij het voorbereiden of plegen van een terroristisch misdrijf strafbaar. Het betreffende wetsvoorstel wil ook bij artikel 134a het Nederlanderschap kunnen ontnemen. Tot nu toe was het intrekken van het Nederlanderschap beperkt tot degene die deelnamen aan de gewapende strijd in het buitenland. Dit wetsvoorstel is op 10 maart 2015 aangenomen door een grote meerderheid in de Tweede Kamer en ligt nu bij de Eerste Kamer. Als het daar ook aangenomen wordt, zal het in de toekomst ook mogelijk zijn het Nederlanderschap in te trekken na een onherroepelijke veroordeling wegens het plegen van een terroristisch misdrijf zoals omschreven in artikel 134a van het Wetboek van Strafrecht. De grond daarvoor is dat desbetreffend persoon handelingen heeft verricht die de belangen van het Koninkrijk ernstig schaden. Dit is een repressieve maatregel.²⁶ De SGP vindt het belangrijk dat er meer mogelijkheden komen om het Nederlanderschap af te nemen. Daarom vindt zij dat intrekking van het Nederlanderschap ook bij overtreding van artikel 134a mogelijk moet worden gemaakt. Daarnaast moet hulp bij de voorbereiding of het plegen van een terroristisch misdrijf streng aangepakt worden.

Het tweede wetsvoorstel gaat over de intrekking van het Nederlanderschap in het belang van de nationale veiligheid. Het conceptwetsvoorstel wil intrekking van het Nederlanderschap mogelijk maken wegens deelname aan een terroristische organisatie, zonder een voorafgaande strafrechtelijke veroordeling.²⁷ Het vereiste is wel dat deze personen zich vrijwillig in krijgsdienst hebben begeven van een terroristische strijdgroep. Daarnaast wordt voorgesteld om het Nederlanderschap niet meer automatisch te laten vervallen, maar deze keuze te laten aan de Minister van Veiligheid en Justitie. Hiermee wordt duidelijker wanneer het Nederlanderschap wel of niet is vervallen.

²⁶ Wijziging van de rijkswet op het Nederlanderschap ter verruiming van de mogelijkheden voor het ontnemen van het Nederlanderschap bij terroristische misdrijven, *Kamerstukken II*, 2014/15, 34 016.

²⁷ Zie Advies van de Raad van der Rechtspraak over wetsvoorstel 34 016.

Het wetsvoorstel richt zich uitsluitend op diegenen die zich in het buitenland bevinden en zich volgens informatie van bijvoorbeeld de inlichtingen- en veiligheidsdiensten hebben aangesloten bij een organisatie die deelneemt aan een nationaal of internationaal gewapend conflict. Uitgangspunt is dat uitreizigers die het Nederlanderschap verliezen worden gesignaleerd als ongewenste vreemdeling en ongewenst worden verklaard. De regering vindt het bezwaarlijk om te wachten met het intrekken van het Nederlanderschap totdat deze persoon is teruggekeerd naar Nederland en is veroordeeld omdat de nationale veiligheid onmiddellijk wordt bedreigd. Het is niet bedoeld als straf, maar als bestuursrechtelijke maatregel. De bestuurs- rechter toetst de intrekking. Tegen de uitspraak van de rechtbank staat hoger beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.²⁸

De SGP vraagt zich af of dit wetsvoorstel wel ver genoeg gaat. Allereerst vindt zij het te mager om in situaties van vreemde krijgsdienst de Minister van Veiligheid en Justitie slechts de mogelijkheid te bieden de nationaliteit in te trekken. De ruimte die hiermee wordt gegeven aan de Minister van Veiligheid en Justitie is te groot. Het is prima dat het Nederlanderschap vervalt door een besluit van de minister, maar een belangenafweging is in deze situaties niet wenselijk noch nodig. De SGP vindt dat hier een dwingende bepaling van moet worden gemaakt: de Minister trekt het Nederlanderschap in van de persoon die zich vrijwillig in vreemde krijgsdienst begeeft van een staat die betrokken is bij gevechtshandelingen tegen het Koninkrijk. Hiermee geeft de overheid klip en klaar het signaal af dat iedereen die aan de terroristische strijd deelneemt of in vreemde krijgsdienst treedt, zijn Nederlanderschap verspeelt.

Daarnaast wil de SGP het geografische bereik van het wetsvoorstel verbreden. Niet alleen van degenen die zich in het buitenland bevinden moet het Nederlanderschap afgepakt kunnen worden, maar ook van degenen die weer zijn teruggekeerd. Ook dan kunnen zij als ongewenste vreemdeling worden verklaard. Hierdoor sluit het wetsvoorstel beter aan bij de problematiek die er momenteel bestaat. Nederland moet geen vrijhaven worden voor terroristen die na de strijd op oude voet van al de voorrechten van onze samenleving gebruik willen maken.

²⁸ Wijziging van de Rijkswet op het Nederlanderschap ter verlenging van de termijnen voor verlening van het Nederlanderschap en enige andere wijzigingen, *Kamerstukken II*, 2013/14, 33 852.

Bij personen met een enkele nationaliteit kan het Nederlanderschap niet ontnomen worden omdat er dan stateloosheid optreedt. De SGP vindt dat de rechten die aan het Nederlanderschap verbonden zijn voor deze groep beperkt moeten worden. Hierdoor zal een kale nationaliteit ontstaan. Bepaalde rechten kunnen en mogen hen niet ontnomen worden, zoals het recht op huisvesting en het recht op godsdienst of levensovertuiging. Er zijn echter andere rechten die verbonden zijn aan het Nederlanderschap, die wel ontnomen kunnen worden. Het recht op vereniging is hier al een bestaand voorbeeld van. Het oprichten van of deelnemen aan een terroristische organisatie of vereniging is immers verboden. Ook het recht op vrijheid kan al beperkt worden door bestuursrechtelijke maatregelen als contactverboden en gebiedsverboden.

De SGP wil meer beperkingen van rechten mogelijk maken, om ook bij mensen met een enkele nationaliteit het afnemen van de nationaliteit zo dicht mogelijk te benaderen binnen de mogelijkheden van de verdragen. Hierdoor worden terroristen met een dubbele nationaliteit en zij die alleen de Nederlandse nationaliteit bezitten zoveel mogelijk gelijk behandeld. Hierbij valt te denken aan het eerder genoemde kiesrecht, dat bij terroristische misdrijven ontnomen moet kunnen worden. Een ander recht dat volgens de SGP ontnomen moet kunnen worden, is het recht om in openbare dienst te treden. Volgens de Grondwet zijn alle Nederlanders op gelijke voet in de openbare dienst benoembaar. Uitzonderingen zijn echter mogelijk. Zo is bijvoorbeeld één van de speerpunten van de Integrale landelijke aanpak van de Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's) het weren van OMG's uit overheidsfuncties, omdat dit onverenigbaar is met een publieke functie. Op eenzelfde manier moeten ook degenen die een terroristisch misdrijf hebben begaan of deelnemen aan een terroristische organisatie behandeld worden. Ook hun gedrag is onverenigbaar met een publieke functie. Ten slotte vindt de SGP dat er ook een mogelijkheid moet komen om sociale zekerheidsrechten als bijstand en toeslagen te ontnemen of te beperken.

Artikel 14 lid 6 van de Rijkswet op het Nederlanderschap

6 Met uitzondering van het geval, bedoeld in het eerste lid, heeft geen verlies van het Nederlanderschap plaats indien staatloosheid daarvan het gevolg zou zijn.

10. Bestuurlijke maatregelen

Naast strafrechtelijke aanpak zijn er ook bestuursrechtelijke maatregelen die kunnen bijdragen aan het bestrijden van het islamitisch terrorisme. Voorbeelden van maatregelen die getroffen kunnen worden zijn contactverboden, een meldplicht en het laten vervallen van uitkeringen en financiële toelagen. Deze maatregelen zijn opgenomen in het concept wetsvoorstel 'Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding'. Een al langer bestaande bestuursrechtelijke maatregel is het bevriezen van tegoeden van terroristen.

Het doel van het concept wetsvoorstel 'Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding' is om het mogelijk te maken aan een persoon bestuursrechtelijke maatregelen op te kunnen leggen die strekken tot beperking van de vrijheid van beweging. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden. De eerste mogelijkheid is een verplichting voor een persoon om zich op een vast tijdstip te melden bij een aangewezen politiechef of organisatie. De zogenaamde meldplicht. Deze meldplicht draagt op verschillende manieren bij aan de bescherming van de nationale veiligheid. Allereerst bij de handhaving van het uitreisverbod, maar daarnaast is dit ook een manier om zicht te krijgen en te houden op desbetreffend persoon.

Een andere mogelijke beperking is een verbod om zich te bevinden in de omgeving van één of meer bepaalde objecten of in bepaalde delen van Nederland. Oftewel een gebiedsverbod. Dit kan worden ingezet wanneer de dreiging zich richt op een specifieke plaats zoals het Binnenhof of een evenement. Het weren van deze persoon uit dat gebied zal ernstige belemmeringen vormen in het voorbereiden of plegen van bijvoorbeeld een aanslag. Daarnaast wil deze wet het mogelijk maken om een contactverbod in te stellen. Hierbij mag de persoon die de maatregel wordt opgelegd zich niet bevinden in de buurt van één of meer bepaalde personen.

Een ander artikel van dit wetsvoorstel beoogt een verbod om het Schengengebied te verlaten, als ten aanzien van deze persoon het gegronde vermoeden bestaat dat hij zich aan wil sluiten bij een terroristische organisatie.

Ook wil dit concept wetsvoorstel het mogelijk maken voor bestuursorganen om een aanvraag voor een subsidie, vergunning, ontheffing of erkenning af te wijzen dan wel in te trekken als de aanvrager/ontvanger op grond van zijn gedragingen in verband kan worden gebracht met terroristische activiteiten of de ondersteuning daarvan. Hierbij moet er ook een ernstig gevaar bestaan dat het geld zal worden gebruikt voor terroristische activiteiten of de ondersteuning daarvan.²⁹

Het is al langer mogelijk om tegoeden van terroristen te bevriezen. Deze maatregel houdt in dat financiële tegoeden van betrokkenen worden bevroren waardoor zij niet meer vrij kunnen beschikken over banktegoeden of gebruik kunnen maken van creditcards. Bevriezings-maatregelen kunnen op internationaal, Europees of nationaal niveau genomen worden. Allereerst geeft resolutie 1373 van de Verenigde Naties (VN) een internationaal bindende verplichting om het financieren van terrorisme te bestrijden en de tegoeden te bevriezen. Daarnaast is het opgenomen in Europese wetgeving en geeft Sanctieregeling 2007-II de nationale wettelijke basis waarop Nederland deze bevoegdheid kan uitoefenen.

De SGP staat positief tegenover het concept wetsvoorstel 'Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding'. Zij vindt het belangrijk dat de vrijheid van terroristen beperkt kan worden en daarmee het risico op mogelijke aanslagen verkleint. Daarnaast hecht de SGP waarde aan de maatregelen van zowel het laten vervallen van uitkeringen en financiële vergoedingen als aan het bevriezen van tegoeden. Hiermee worden de mogelijkheden voor terroristen verkleind en kan voorkomen worden dat zij terroristische organisaties financieel steunen. Hoewel de SGP de gedachte van deze wet steunt, vindt zij dat er nog wel kritisch gekeken moet worden naar de definiëring van de reikwijdte van dit concept wetsvoorstel. Daarnaast vindt de SGP het niet logisch dat deze wet na vijf jaar vervalt. Uiteraard kan dit wel een conclusie van de evaluatie na vijf jaar zijn, maar dit moet niet vooraf vastgesteld worden.

²⁹ Concept wetsvoorstel 'Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding'.

11. Aanbevelingen

De strijd tegen islamitisch terrorisme is actueler dan ooit. ISIS maakt aanspraak op een groot gebied in Syrië en Irak. Naast de verschrikkelijke strijd die zich in Syrië en Irak afspeelt heeft het islamitisch terrorisme ook forse invloed op onze samenleving. Een dergelijke realistische benadering van de problematiek vraagt om een vastberaden aanpak. In deze notitie wordt duidelijk dat er al veel maatregelen zijn die meewerken aan het bestrijden van het islamitisch terrorisme. Naast de maatregelen die er zijn, liggen er ook veel plannen en wetsvoorstellen.

De SGP geeft in deze notitie haar visie op de mogelijkheden ter bestrijding van het islamitische terrorisme. Uit haar visie vloeien de volgende tien aanbevelingen voort om de bestrijding van het islamitisch terrorisme nog verder te verbeteren en te bevorderen:

1. Goede samenwerkingsverbanden zijn essentieel voor de bestrijding van het islamitisch terrorisme. Daarom is de SGP van mening dat er nauwe samenwerkingsverbanden met de islamitische gemeenschap, onderwijsinstellingen en de gemeente moeten worden aangegaan en moeten worden onderhouden. Dit kan bijvoorbeeld door een groot netwerk van sleutelfiguren op te bouwen. Op deze manier kan radicalisering worden tegengegaan bij jongeren.
2. Er moeten samenwerkingsverbanden tussen internationale organisaties en landen tot stand worden gebracht, dan wel bevorderd. Allereerst moet hiervoor geïnvesteerd worden in een sterker netwerk waarin informatie kan worden uitgewisseld en samenwerking de hoogste prioriteit heeft. Ook is de SGP voorstander van deelname aan de internationale coalitie tegen ISIS om zo ook in Irak bij te dragen aan de strijd tegen terrorisme. Deze strijd moet zo effectief mogelijk gevoerd worden, ook als dat zou betekenen dat we moeten ingrijpen in Syrië.

3. De SGP bepleit meer geld, capaciteit en bevoegdheden voor de veiligheidsorganisaties. De SGP wil meer bevoegdheden voor de AIVD, bijvoorbeeld voor het verzamelen van inlichtingen op internet om zo cyberaanvallen te voorkomen. Daarnaast wil de SGP meer geld en capaciteit voor het Openbaar Ministerie. Er moet 100 miljoen euro extra beschikbaar gesteld worden voor het Openbaar Ministerie en de politie om hun taken rondom terrorisme goed uit te kunnen voeren. Met extra geld voor de politie kunnen wijkagenten in de wijken blijven om daar hun werk te doen en kunnen zij beter in de gaten houden of jongeren radicaliseren.
4. Veiligheid is een groot goed in ons land en voor onze democratie. De SGP pleit daarom voor strafbaarstelling van verheerlijking van geweld in de wet. Het is van belang dat aanmoedigen en verheerlijken van geweld op generlei wijze invloed hebben op de veiligheid. Ook het vertonen en verkopen van vlaggen van ISIS en Al-Qaida en andere steunbetuigingen aan terroristische organisaties moeten verboden worden.
5. Haatpredikers met een Europees paspoort moeten op dezelfde manier geweigerd kunnen worden als burgers uit visumplichtige landen. Momenteel is de eis voor weigering van een burger uit de Europese Unie zwaarder dan de eis voor weigering van een burger uit een visumplichtig land. Deze eisen voor weigering moeten hetzelfde worden.
6. De SGP wil dat wanneer er een vermoeden is dat iemand wil uitreizen om zich aan te sluiten bij een terroristische organisatie of terroristische strijd, het paspoort van desbetreffende persoon wordt ingetrokken en het reizen met ID kaart buiten de EU onmogelijk gemaakt.
7. Islamitisch terroristen die nog in Syrië of Irak verblijven maar wel verdacht worden van het deelnemen aan een terroristische organisatie, moeten bij verstek vervolgd en berecht worden. Dit heeft in Nederland voor het eerst in februari 2015 plaatsgevonden. Van deze mogelijkheid moet meer gebruik gemaakt worden, zodat bij terugkeer naar Nederland de straf die hen opgelegd is direct kan ingaan. Dit voorkomt dat terroristen onnodig langer vrij rondlopen en een bedreiging voor de samenleving vormen.

8. De SGP is voorstander van het afnemen van de Nederlandse nationaliteit bij terroristische misdrijven. Niet alleen van degenen die zich in het buitenland bevinden moet het Nederlanderschap afgepakt kunnen worden maar ook van degenen die weer zijn teruggekeerd. Degene met een enkele nationaliteit kan de nationaliteit niet ontnomen worden, omdat dan stateloosheid optreedt. Van deze groep moeten voorrechten die aan het Nederlanderschap verbonden zijn zoveel mogelijk beperkt worden. Hierbij valt te denken aan het kiesrecht, het recht om in openbare dienst te treden en sociale zekerheidsrechten als bijstand en toeslagen. Hierdoor zal een kale nationaliteit ontstaan.
9. Momenteel is ontzetting van het kiesrecht maar voor enkele terroristische misdrijven mogelijk. De SGP vindt dat voor alle terroristische misdrijven ontzetting van het kiesrecht mogelijk gemaakt moet worden.
10. De SGP hecht grote waarde aan bestuursrechtelijke maatregelen als een gebiedsverbod, een contactverbod, het laten vervallen van uitkeringen en financiële vergoedingen en het bevriezen van tegoeden. Daarom moet het conceptwetsvoorstel 'Tijdelijke wet bestuurlijke maatregelen terrorismebestrijding' zo snel mogelijk bij de Kamer worden ingediend en na behandeling door het parlement van kracht worden. Hoewel de SGP de gedachte van deze wet steunt, vindt zij dat er nog wel kritisch gekeken moet worden naar de definiëring van de reikwijdte van dit concept wetsvoorstel. Daarnaast vindt de SGP het niet logisch dat deze wet na vijf jaar vervalt.

Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP)

Dinkel 7

3068 HB ROTTERDAM

T 010-7200770

E voorlichting@sgp.nl

www.sgp.nl

